

DEKONSTRUKCIJA "DEKONSTRUKCIJE"

Bismi'illâh

Dvije su konstante u tekućim svjetskim raspravama o religiji, koje su obje u ozbiljnoj svezi s onim što možemo nazvati ženskim pitanjem. Navest ćemo ih zajedno s njihovim pod-konstantama:

1. da se pod terminom religija "porazumijeva ono što kao takvo međusobno dijele Abrahamske religije",
  - 1a) pri čemu samo jedan njegov član, tj. Islâm, dobiva konstantno terorističke predznake;
2. da je "dekonstrukcija religije", u okviru nove znanosti, "Rodnih studija", neophodna u procesu suvremenog oslobađanja žene,
  - 2a) koja se dekonstrukcija prije svega usredotočuje na Islâm, tj. njegove sljedbenike.

Ali avaj, kako nepouzdana konstante! Artikulirajući svoj usklik, autor ovog teksta (ili autorica, ako neko više voli tako!), izražava njim ujedno i svoje žaljenje što neće, zahvaljujući ograničenosti vremena i prostora jednog časopisa, imati priliku njihova šireg i uporednog obrazlaganja. Nego će, umjesto toga, s istim ograničenjima stalno na umu, govoriti o gornjim "konstantama" i "pod-konstantama", koje su i znanstveno, i politički, i medijski, *in*, samo sa stajališta Islâma, kojeg se one, uostalom, ponajviše i tiču.

Dakle, avaj! Jer, mada velikodušno pripušten u Abrahamsku familiju religija, Islâm se, odnosno tekstovi o njem, i dalje otiskava sa starih stereotipa. Svoju gotovo histeričnu medijsku i političku aktualnost on i danas duguje, ne njegovu boljem poznavanju, koje bi nužno otkrilo historijsku ulogu Islâma, tj. Qur`âna, kao kompletiranja i sinteze svih ranijih Objava, već ponovno uskrslj križarskoj mantri¹, koja ga u svijest i podsvijest suvremenikâ ukucava kao generatora straha i užasa, prije svega.

Kad stvari ne bi stajale tako, onda bi se iz kruga Abrahamske familije čuo, danas glasnjiji no ikad, čitav zbor glasova, koji bi zahtijevali da se jednom za svagda iz političkog, medijskog, i svakog drugog rječnika, izbace tako nesuvisle sintagme kao što su "islamski terorizam" i "islamski teroristi". Jer, izvede li se gornja mantra do kraja logički, onda ona nužno implicira abrahamski genetski kôd kao teroristički. To jest, logična je sumnja da je u DNK-u i ostalih sljedbi iz te jednobožačke obitelji moguće naći poremećaj tipa za koji se, sve od njegove pojave u povijesti, optužuje samo njen najmladji član.

Na ovaj bi logičan zaključak, nema sumnje, ponajprije histerično reagirali današnji politički genetičari (bilo iz bušovskog, bilo iz bin-ladenovskog klana) terorističkog imidja Islâma, pred kojom slikom i autor ovih redova često zazebe. Dijeleći svoju zebnju s milionima svojih suvjernika diljem svijeta, jer genetičari, očigledno, nemaju ni malo dobre namjere.

---

¹ Više je no korisno podsjetiti se ovdje što je to mantra, pa u tu svrhu predlažem posjetu internet stranice: <http://en.wikipedia.org/wiki/Mantra#Etymology>.

No cilj našeg teksta prevazilazi politološke i psihološke razmjere gornjih slogana, mada se, iz razlogâ koji su više no očiti, ni jednog trenutka ne može od njih udaljiti. Vratimo se, zato, prvoj od gornje dvije *in* političke, medijske, znanstvene... teme. I to iz "seksističkog" ugla, koji nam nameće tema i koncepcija ovog časopisa. Vaš autor (ili autorica!) govorit će o njoj, ipak, sasama muški. To jest, dovodeći specifičnu temu - Žene i Religija - do nivoa principa, kojem je on/a tako "neženstveno" odan/a.

Podjimo od samog naslova prve konstante. Naime, poznavanje činjenice da latinski termin *religio* nije istoznačnica arapskog termina *dîn*, tj. da semantički opseg ovog drugog daleko prevazilazi ono što je Zapad navikao smatrati pod religijom, moralo bi biti polaznom osnovom svakog ozbiljnog pristupa Islâmu. Govoriti stoga o Abrahamskoj porodici isključivo iz kršćanskih, judaističkih, pa i ateističkih uglova (ovi posljednji bivši i najglasniji), a bez želje i napora da se spozna ono što njihov religijski, ili naprosto ljudski, rodjak, Islâm, tj. muslimani, sam za se govori, improvizacija je koja nužno poradja većinu nesporazuma u današnjem svijetu. Sa posljedicama razornijim i od samog vatrenog oružja kojima se oni, navodno, nastoje otkloniti!

Nije neopravdano reći da su iz cijele porodice, gornje proizvodnje stereotipa lišeni jedino muslimani. Jer, mada se upravo oni stoljećima upokojuju u političkom quietizmu kojeg zahtijeva uvijek neki novi Cezar (kojeg oni nikako da vide u temeljima svoje vjere kao Božijeg suvlasnika nad Svijetom), ovi ljudi "pokorni" (Bogu, što je značenje termina *muslim*), i dalje čitaju svoju Objavu, Qur`ân, kao savršenu završnicu i sintezu svih ranijih Božijih knjiga, *Tawrata i Inğila*, odnosno Tore i Biblije, ponajprije. Ostajući ravnodušni prema neukim, površnim, ili zlobnim, optužbama na račun Islâma, odnosno Qur`âna, kao pukog prepisivačkog nauka.

Može zazvučat gotovo kao anegdota, ali, čak i kao takva, priča ima ozbiljne konotacije. Naime, na primjedbu jednog srpskog intelektualca: "Znate li vi da je Pravoslavlje starije od Islâma?", ovaj autor je odgovorio protu-pitanjem: "Znate li vi da je osnovna škola starija od doktorata?"

Dijalog je, na našu poratnu sreću, bio okončan u miru. Jer moj je sugovornik razumio da je riječ o vremenskom i graditeljskom, a ne o kvalitativnom ocjenjivanju ovih dviju abrahamskih sljedbi. Naime, nema stupnja doktorata koji se može postići bez osnovne škole. A zatim: učenje abecede i prva saznanja, u datom uzrastu, jednaka su, po važnosti i težini, onima koji dolaze kao kruna, ili sinteza, na kraju ukupnog školovanja. Jednostavno rečeno: osnovna škola i doktorat (Âdam i Muḥammad, sa svim ostalim Poslasticima između njih, Mojsijem i Isusom prije Posljednjeg) čine jednu cjelinu u logičnom procesu na putu usavršavanja znanja. Nalik onom pri podizanju neke gradjevine kakva je i religija, koju njen Božanski autor postupno povijesno upotpunjuje i perfekcionira, uporedo sa fizičkim i duhovnim upotpunjavanjem i usavršavanjem Univerzuma i ljudske zajednice.

Moj bošnjačko-muslimanski odgovor mom srpsko-pravoslavnom sugovorniku imao je gornje značenje, i on ga je na sreću sasama ispravno razumio. Odgovarajući slično jednoj njemačkoj znanstvenici, koja se, kao doktor etnologije, bavi "fenomenom" turske dijaspore u Njemačkoj, nisam imala sreću kao sa mojim sunarodnjakom. Ne samo da je od tog trena zauvijek prekinut svaki naš odnos, nego je rečena "znanstvenica" svoje "naučno" nezadovoljstvo mojim gnostičkim saznanjima,

koje sam joj ja u tom povodu ukratko predočila², projicirala na čitavu organizaciju čiji je ona jedan od rukovodećih članova. Riječ je o međunarodnoj organizaciji čije se članice šetaju po svijetu, tumačeći *ubi et orbi* jedinstvo religija; posebice iz ženskog ugla. Kakvi srditi peripatetičari!

Ja sam, dakako, razumjela sve poruke gornje ljutnje, i lične, i organizacijske, i one, kao ni ostala slična iskustva, nisu ni malo optimistične po istinski dijalog, na koji pozivaju vrhunski dizajnirani plakati o Drugom i Drukčijem (kakve sam gledala, prije nekoliko godina, po pariškim metroima). No, bar za vlastitu utjehu, ja imam slijedeći zaključak. Za one koji su u stanju istinske religioznosti, religijsko-timski dresovi i igrači koji očekuju od Boga zvižduk za njihov pobjednički kraj samo su slana šala "lukavog uma" historije. Jer, Teofanije se ne natječu za primat: one su naprosto sukcesivna Bogojavljanja "Onog Koji je Milostiv svemu stvorenom" - *Rahmân*.

A glede onih koji su u stanju istinske znanstvene potrebe da razumiju jedan sustav kao što je i religijski, oni su, sve od otkrića subatomske svijeta, kvantne mehanike, i brojnih opitâ (bili oni i tako ekstravagantnog tipa kao što je onaj nazvan "Šredingerova mačka"³), stalno na oprezu. Imajući na umu da je svaki sistem zatvoren i nemjerljiv, odnosno, da znanstveno mjerenje nekog sustava nužno izaziva njegovo rušenje, ili bar takav poremećaj, uslijed kojeg su i (znanstveni) rezultati mjerenja nužno poremećeni.

"Princip neizvjesnosti"⁴ Warena Heisenberga, koji ja ovdje prizivam, utvrđen je na osnovu primarnih istraživanja iz oblasti fizike. No on je uzdrmao uobraženo uvjerenje svih novovjekih znanosti - da istina stanuje upravo kod njih⁵. Gornje načelo, dakako, ne može, i ne smije, biti previdjeno ni u okviru "Rodnih studija", posebno kad se njihovi novo/znanstvenici lačaju "dekonstrukcije religije", šta god oni mislili pod tim terminom⁶. Autor ovog eseja razumijeva ga kao ateističku i seksističku razgradnju Svetoga teksta. To jest svih postojećih Svetih tekstova, oko kojih su se, historijski, formirale religijske zajednice, odnosno društva i civilizacije, a koji, po njihovu "naučnom" uvjerenju, generiraju neslobodu ženske populacije. Ta destrukcija posebno je aktualna u sredinama gdje ti tekstovi i danas kodiraju društveni život i moral, što je ponajprije slučaj sa tradicionalnim muslimanskim društvima, i muslimanskim mikro-zajednicama u tradicionalno neislamskim.

Dok je druga konstanta očito intrigirana, prva je na izgled potpuno lišena ženske problematike. Daleko od istine! Jer, dok su njihove rodjake iz kršćansko-judejskog ogranka Abrahamske familije danas uglavnom zauzete "veselim" stranama života, njihove muslimanske rodjake sve su zauzetije opasnom borbom, ne samo za oslobodjenje njihovih savjesti i mišljenja, već i za bukvalno oslobodjenje. I to ne iz "muških" ralja Religije, kako bi to htjeli gender stručnjaci i promotori⁷, već ralja

---

2 Riječ je o mom obimnom interdisciplinarnom djelu, tada još u radu, koje je, pod naslovom MIOMIRIS GNOZE / 'ARFU`L-'IRFÂN, objavljeno u autorskoj nakladi, u Sarajevu, 2006. Širu informaciju o njem moguće je naći na: www.bosnawi.ba, podlink Gnoza/'Irfân.

3 Sugestija: Istražujte na temu Schrodinger's Cat Experiment

4 <http://www.aip.org/history/heisenberg/p01.htm>.

5 Naprijed spomenuti, glasoviti austrijski fizičar W. Heisenberg sa žaljenjem je primjetio Decartes-ovo insistiranje na Razumu i Materiji, u svijetu sve izdvojenijem od (i iz) Boga, Koji, posljedično, biva u njem sve Transcendentalniji, i sve manje Imanentan.

6 Nije li uostalom i njegov "kovač", filozof Jacques Derrida, priznao da ga nikad nije bio u stanju jasno definirati?! Vidjeti: <http://prelectur.stanford.edu/lecturers/derrida/deconstruction.html>.

7 Evo jedne slike, koliko god ona može izgledati pomalo karikirana. U svijetu show-biznisa, u kojem je veći problem kako prehraniti pet pasa, nego milijarde izgladnjelih ljudi, gledamo: s jedne strane varikinizirana Oprah, koja, mada u suštini rasno poražena, pobjednički promovira zapadne bijele vrijednosti. Lamentirajući, između ostalog, nad sudbinom afričke (nigerijske) muslimanke, koju je

imperijalizma, koji je daleko od svog povijesnog kraja (najavljenog onim historijskim, sredinom prošloga stoljeća). Naime, sve je više muslimanskih žena iza rešetaka; rame uz rame s muškarcima⁸. Bilo, dakle, kao "zatvorenici savjesti" (kojim bogatim iskustvom je komunistički počašćena i ova autorica), bilo kao simpatizeri, organizatori, ali sve češće i izvoditelji, tzv. "samoubilačkih terorističkih napada".

Ne, ova autorica nipošto ne reklamira ispravnost onog što se naziva "terorizmom". Ali ona zacijelo, gornjim redovima, inkriminira zapadnu navadu da:

- svaku muslimansku oslobodilačku borbu brenduje kao terorističku;
- da, za razliku od "terorističkih" akcija iz ruku kršćanskih i jevrejskih potomaka Abrahama, samo onima koje izvršavaju muslimanski daje religijski predznak.

Gornja je tema, međutim, odveć ozbiljna, i odveć opsežna, da bi bila ovdje tek umetkom zadatoj. Ja, naime, samo ukazujem na ženski aspekt prve konstante i pod-konstante, koji opravdava njihovu umetnutost u ovaj tekst. Druga je konstanta sama po sebi mnogo feminiziranija, i govorit ćemo o njoj čim svetim tekstom Islâma - Qur`ânom - ilustriramo prvu, primjećujući, najprije, slijedeće.

Medijski i politički žreci kršćanskog (a sve više i judejskog) člana Abrahamske obitelji, s kojima se geo-politički poklapa ono što se zove Zapad i Demokracija, pokazuju dva značajna sindroma:

- da okcidentaliziraju svaki pozitivan predznak koji ima ljudska historija, u svim oblastima života;
- da orijentaliziraju, ili, preciznije, univerzaliziraju, sve one zablude, greške, zločine..., kojima je Zapad napučio svoju, pa onda, imperijalistički, i svjetsku historiju.

Ovo je posebno važno u našem pokušaju destrukcije "destrukcije religije", koja, zajedno s pokušajem destrukcije prve konstante i pod-konstante, ima za cilj obustaviti pomahnitalo tiskanje suvremenih teza sa izlizanih srednjovjekovnih stereotipâ, kojoj zarazi ne izmiču ni gender studiji. Zapravo oni posebno, pretendirajući da su u samom vrhu borbe za ljudske slobode.

Usredotočujemo se zato na slijedeće zaključke, koji su moj, i ako hoćete, muslimanski, prilog "crkvi oslobodjenja" (koji je izraz ovdje upotrijebljen samo metaforički). Naime, svaki ozbiljan studij Islâma, koji bi se odrekao apsolutiziranja svoje promatračke uloge, odnosno svaki studij koji bi poštovao sveti tekst Qur`âna (u idealnom slučaju, kao homolog Univerzuma, a ljudsku historiju kao njegovu, odnosno kao interpretaciju svih ranijih Teofanija, obuhvaćenih i upotpunjenih njim), primjetio bi dvoje:

1. da je povijesna misija Islâma generirati slobodno ljudsko biće, i muškarca, i ženu, kao svoga sljedbenika;
2. da generatorom ovozemnog, čitaj historijskog, zla, odnosno uzrokom tzv. "praroditeljskog grijeha" i "pada", prema Qur`ânu, nipošto nije žena. (Ili ne samo žena, već ljudski par. Otac i Mati Čovječanstva, koji su u nebeskom pleromu zajednički izabrali svoju zemaljsku sudbinu - slobodnog izbora između Dobra i Zla. To znači, rečeno religijskim

---

njezina lokalna afrička tradicija, a nipošto Islâm, lišila klitoris. Erogene zone, iliti zone seksualnog užitka, na obranu koje se sveo sav, ne samo Oprin, angažman glede ljudskih prava i sloboda milijardu i nekoliko stotina miliona muslimana i muslimanki u svijetu, koji su aktualno u špici genocida srebreničkog tipa.

⁸ Slučaj Palestinki je u tom smislu najupečatljiviji. Pogledati izraelski dokumentarni film "Hot-House" (zanemarujući moguće skrivene namjere njegovog autora).

eshatološkim rječnikom, Džannata/Raja, i Džahanama/Pakla, pripremanih, i ostvarivanih, već u ovom što se zove Sada i Ovdje).

Gornje dvije tvrdnje podržavaju, između ostalih, slijedeće dvije ključne qur`anske *‘āye*, respektivno:

1. *Lā ikrāha fi'd-dîn / Nema prisile u religiji*⁹. (Qur`ân, 2:256).
2. *"I Mi rekosmo: 'O Ādame, živite mirno u Džannatu*¹⁰*, ti i tvoja žena, i jedite iz njegov izobilno odaklegod i kolikogod hoćete, ali se ne približavajte ovom drvetu da ne biste bili među tlačiteljima (35). Pa ih Šaytân*¹¹ *učini da pogriješe zbog njegov*¹²*, i izvede ih iz onog u čemu su bili...".* (Qur`ân, 2:35-36).

Citirajući drugu *āyah* važno je naglasiti da, suprotno uobičajenim, uprošćenim, tumačenjima, nisu Stvoritelj/Bog i Stvorenje/Sotona/Šaytân ravnopravni takmaci, ili protukandidati¹³, između kojih Čovjek (muškarac i žena), kao najsavršenija Kreature, ima da izabere svoga Vodju. Već su to dvije Čovjekove naravi: razumska, andjeoski-svjetlosna, graditeljska, i bezumna, sotonski-vatrena, rušilačka/teroristička. Ljudsko biće, zapravo, i u Onostranoj i u Ovostranoj drami, sâmo odlučuje između svoja dva alter-ega, bivši za pravilan izbor opremljeno, od Samog Kreatora, savršenim organom, koji ga i razlikuje od svih ostalih bića: Raz/Umom.

No evo me uhvaćene u mrežu mojih gnostičkih slika koje ovdje nema smisla prezentirati. Umjesto toga, predlažem sažetak.

Ko ozbiljno čita Qur`ân kao Sveti tekst, odnosno Islâm, kojeg Qur`ân i Ĥadîf, to znači, Kazivanja Poslanika Muḥammada (s) i Imâmâ Kuće (‘a), utjelovljuju, vidjet će:

- da on sam po sebi ukida svaki razlog da bude optužen kao genetsko zlo, teror i užas;
- da on sam oslobadja ženu od svake moguće optužbe za bivanje genetskim krivcem Čovjekova "pada" u svijet oporbi i ratova.

Pošto smo vremenski i prostorno ograničeni, prvi ćemo zaključak ilustrirati samo još jednim citatom iz Qur`âna. Naime, suprotno neprestanim osudama Islâma i muslimana, koji se više od četrnaest stoljeća stalno nešto moraju pravdati, vidjet ćemo da oni glede ino/vjernika (ne njihovih civilizacija, kultura, i ratničkih boja!) gaje ista fundamentalna osjećanja na koja ih obavezuje qur`anska vjernička¹⁴ matrica, možda ponajbolje ilustrirana slijedećom *āyah*¹⁵:

"Reci: Mi vjerujemo u Allâha, i ono što je spušteno na nas, i što je spušteno na Ibrâhîma, i Ismâ`îla, i Ishaqa, i Ya`qûba i Plemenâ, i ono što je bilo dato Mûsâ-u, i

---

9 Molim imati ovdje na umu semantičku širinu termina *dîn*, koji se uprošćeno prevodi kao religija, o čemu je bilo riječi na početku ovog eseja.

10 Raju

11 Sotona

12 tj. *drveta*

13 ... jer Apsolutna Nužda, *Allâh*, Jedan i Jedinstveni Bog, nema Svoga para.

14 Potrebno je ovdje istaći razliku između termina *muslim*, koji označava nekog "pokornog" Bogu, i termina *mu`min*, koji znači "vjernik". Bez poznavanja ove razlike u značenju, ni jedan studij Islâma ne može pretendirati na ozbiljnost i njegovo razumijevanje, mada su ga lišeni i brojni njegovi formalni pripadnici.

Nužno je ovdje istaći da je u ex-Yu krajevima i danas u upotrebi termin *musliman*, zapravo infleksija koja se odnosi na tačno dvije osobe ili stvari, oblik različit od singularala i plurala.

15 *Āyah* je arapski termin u značenju znak (koji uvijek upućuje na nešto), i sasma ga je pogrešno prevoditi kao redak, stih, itd., kako se to najčešće čini. Zbog semantičke složenosti termina, koji nije ovdje posebnom temom, predlažem njegovo korištenje u izvornom obliku.

'Îsâ-u i Poslanicima njihova Gospodara. Mi ne izdvajamo ni jednog od njih, i mi smo Njemu pokorni". (Qur`ân, 3:83).

Ne sumnjamo da će svaki čitatelj u gornjim imenima prepoznati arapsku, odnosno qur`ansku, verziju poslaničkih imena, od Abrahama do Mojsija i Isusa. Qur`ân nadalje govori, u slijedeće dvije *âyah*, o Islâmu, kao jedinoj kod Boga prihvaćenoj religiji, i Muḥammadu, kao Posljednjem od Njegovih Vjerovjesnika i Poslanika. Ne možemo jednako očekivati da svaki čitatelj i njih prihvati, ali možemo pozvati svakog od njih da u gornjem citatu bar pokuša, oslobođen povijesnih naslaga i stereotipa, razumjeti etimološko, zapravo univerzalno, značenje samog termina *islâm*, kao krajnje *predanosti* Jednome Bogu. I da, opremljen istom slobodom od predrasuda, nadje u njima valjan razlog za odbacivanje svake insinucije - da taj najmladji Abrahamov sin poradja, kao tobož njemu imanentno, samo zlo, što je implicirano političko-medijskim sloganima o "*islamskom* terorizmu" i "*islamskim* teroristima" kao najvećim prijetnjama suvremenom svijetu.

Da sve naprijed rečeno ima itekakve veze i sa ženama potvrđuje i činjenica (istaknimo je još jednom!) da tzv. samoubilačke "terorističke" napade izvršavaju sve češće i pripadnice "ljepšeg", ili "nježnijeg", ili "slabijeg", spola. Ovi atributi skovani su u istoj kovačnici u kojoj su proizvedeni i gornji, sami po sebi generirajući mržnju i zlo kao gotovo prirodnu reakciju na njih.

A glede drugog zaključka, evo *âye* koja dekonstruira svaku gender-studijsku potrebu dekonstrukcije religije, bar kad je Islâm u pitanju. To jest, evo ilustracije ženske uloge u njegovoj izvornoj matrici:

"Zaista je Alllâh, muslimanima i muslimankama, vjernicima i vjericama, pokornim (muškarcima) i pokornim (ženama), i iskrenim (muškarcima) i iskrenim (ženama), i strpljivim (muškarcima) i strpljivim (ženama), i poniznim (muškarcima) i poniznim (ženama), i muškarcima koji dijele milostinju, i ženama koje dijele milostinju, i muškarcima koji poste, i ženama koje poste, i muškarcima koji čuvaju svoja spolovila, i ženama koje čuvaju svoja spolovila, i muškarcima koji mnogo zazivaju Alllâha, i ženama koje mnogo zazivaju Alllâha, pripremio oprost i veliku nagradu". (Qur`ân, 33:35).

Iz korpusa poslaničkog i imamskog Ḥadîṭ-a, tj. Tradicije, koja je drugi izvor postupanja za muslimane, saznajemo da je povod objavljivanju gornje *âyah* bila primjedba (davno prije suvremenog feminizma i školovanja na "Rodnim studijima") jedne od prvih muslimanki, koja je zajedno sa svojim suprugom bila u prvom egzilu muslimana - u Etiopiji. Po povratku u Makku, upravo je ona prigovorila Poslaniku da - su žene odbačene i oštećene jer se ne spominju po dobru kao muškarci¹⁶.

Dakle, ko čita Islâm na osnovu njegovih izvora, mora vidjeti da je on religija, kozmogonija, estetika, medicina, politika... slobodnih ljudi; i muškaraca, i žena, ravnopravno. A to što je historija Islâma, odnosno povijest muslimanskih zajednica, često u suprotnosti s njim, kakav je on dizajniran od Samog Stvoritelja, kriva su sama stvorenja; i muškog i ženskog spola, jednako. Jer, kao sintetizirajuća misao i praksa, vjera i filozofija, moral i politika..., on nije ukucan na *tabulu rasu*, već je spuštán, sukcesivno, ljudima, tj. pripadnicima različitih rasa, etnosa, kultura, jezika..., koji su, u svjetskom kontekstu, živjeli na određenim civilizacijskim, kulturnim, vjerskim..., stupnjevima, i s određenim navikama i običajima, kroz koje se onda filtriraju nove

---

16 Muḥammad Ray Šahrîi, *Mizânu`l-ḥikmah* (origin: *Nûru`l-taqalayn*).

Božanske objave. Nerijetko natapane zatečenim stanjem do mjere njihova krajnjeg izopačenja, ili čak potpunog gubljenja¹⁷.

Desilo se pri tom da su posebno žene bile na gubitku. Umjesto de-konstrukcije religije, današnjem svijetu bi, po mišljenju ovog autora, bila daleko potrebija njezina re-konstrukcija. To jest vraćanje religiji njene izvorne, i autentične, misije. Jer moderno "oslobađanje" žene ponovno se dešava u ime nekih novih panteona, koje grade industrija seksa, kozmetike, mode, šou-biznisa, pornografije, prostitucije..., ili naprosto suvremeni mačosi. Da iza svake od ovih industrija stoje određeni politički interesi sasna je jasno, mada sâmi centri političke moći najčešće ostaju pod hidžabom¹⁸.

U zaključku, recimo slijedeće. Studijî Abrahamske familije religija i "Rodni studiji", kao konstante suvremenog (ne samo) intelektualnog interesa, morali bi se, po uvjerenju ovog autora, ozbiljnije pozabaviti:

1. istraživanjem izvorâ religija, tj. svakog Svetog teksta ponaosob;
2. istraživanjem značajnih razlika koje postoje izmedju tretmana žene u Judaizmu, Kršćanstvu, Islâmu¹⁹;
3. odnosno u društvima koja su izrasla iz njih, bez obzira što se ona u suvremenom svijetu nazivaju sekularističkim, ili čak ateističkim, kao što je slučaj sa socijalističkim, i, donedavno, komunističkim, režimima;
4. posebno pažljivim istraživanjem mikro-religijskih zajednica koje žive u sekularističkim društvima izraslim iz drukčije religijske tradicije;
5. i istraživanjem religijskih zajednica autohtonog stanovništva unutar ateiziranih i agresivno sekulariziranih društava, unutar iste tradicije;
6. komparativnim istraživanjem položaja različitih mikro-religijskih zajednica unutar multi-religijskih, sekularnih, društava, u kakve se preobraća većina država u svijetu, što je učinak suvremenih migracija svjetskog stanovništva.

Lista bi se mogla značajno proširiti, kad bi se na ovu temu otvorio istinski međunarodni dijalog. Znam, na primjer, da su široko raspravljani slučajevi teroriziranja žena na osnovu njihove lokalne religijske tradicije (ponovno uglavnom muslimanske), ali ne znam ni za jedno istraživanje o teroru nad ženama (ponovno mahom muslimankama), koje sâme izabiru religijsko ponašanje unutar društava čiji se režimi tome protive.

Spomenuli smo naprijed kakva opasnost vreba naučnike kad se bave jednim zatvorenim sustavom, kakav je i religijski, odnosno religijska zajednica. Jer nije moguće iz vana vršiti procjenu datog stanja stvari, a da se time ne poremeti njihovo spontano i normalno kretanje. No ova upozorenja ozbiljno opominju samo one kojih se Istina uistinu tiče: od fizičara do etnologa. Na žalost, većina i dalje ostaje sklona apsolutiziranju svoje promatračke istine radije nego apsolutiziranju Samog Apsoluta,

---

17 U ovom je fenomenu, izmedju ostalog, moguće potražiti razloge židovskog odbijanja Isusa, i kršćanskog odbijanja Muḥammada, kao Poslanikâ istog, Božanskog, Pošiljatelja.

18 Hiġâb (ili, u uprošćenoj bosanskoj transkripciji, hidžâb), arapski je termin za Islâmom propisanu žensku pokrivku. Veo i odjeća koji skrivaju glavu, vrat, i tijelo, ali ne obavezno i lice, jednom riječju, hidžab, najopskurnija je stavka na listama koje inkriminiraju ovu Abrahamsku religiju. Njegovo napuštanje od strane židovskih i kršćanskih sljedbenica, osim onih koje ga institucionalno moraju nositi, kao što su časne sestre, dokazuje navodno njihovu slobodu i modernost.

19 When the word is about Christian societies, it is important to distinguish between the Catholic and the Orthodox, and as for the Muslim, it should be borne in mind the significant, and completely unknown to the West, differences in the treatment of women in areas that traditionally follow Shia from those following the Sunni school of thought.

prirodom Čijeg teofaničkog stvaranja su oni ranije prepuštali da se bave samo teolozi. Znanost pak ovih sve je do nedavna, u suvremenom svijetu, bila istjerana iz svetog kruga fundamentalistički laicizirane epistemologije.

No svijet se i u tom pogledu post-modernizirao. Novorodjeni, tzv. "Gender studij", prisvaja i to "malo" istine koja je bila ostavljena u posjed religije: i kao teorije, i kao prakse. Teologija sve je manje prepuštena religioznim jedinkama, a sve češće postaje, kao teologija ateista, primarnim predmetom politologije. Koja, ko pčelinja matica, okuplja oko sebe sve veći broj znanosti, uzimajući ono najbolje iz njihova meda - matičnu mliječ.

Da iza svakog politološkog projekta stoji sasvim pragmatičan politički interes, nije više nikakva tajna. Među njima je i "Rodni studij", koji crpi iz iste matrice, no po svojoj namjeni naučno neutemeljeniji, on zadire u religijsko grublje i beskrupuloznije no što bi to ijedna znanost ikada sebi dopustila, a da ne izda svoj vlastiti naučni kvalifikativ.

Ovaj rad, nužno ograničen namjerom da bude prilogom u jednom časopisu koji se bavi, kako mi rekoše, praktičnom religijom (što god to značilo onima koji promišljaju!), nema takav opseg kakav bi zahtijevala ozbiljnost predmeta. Stoga se autor ovog teksta nužno ograničio na jedan cilj - pokušati ukratko amnestirati Islâm:

1. od onog što je njegova povijesna praksa učinila od njegovih izvora u različitim dijelovima svijeta, i na različitim civilizacijskim, etničkim, običajnim..., historijskim podlogama;
2. od "znanstvenih" tumačenja Islâma, kojima nedostaje njegovo elementarno poznavanje,

i tako dekonstruirati, respektivno:

1. suženo značenje termina religija, bar kad je Islâm u pitanju, unutar prve konstante, koja ima za pod-konstantu insinuiranje njegova terorističkog predznaka;
2. potrebu za "dekonstrukcijom religije" (Islâma), u okviru gender studijâ, iritaciju kojim naslovom (a koju ovaj autor bez sumnje dijeli sa svim religioznim ljudima svijeta) izaziva više drska neosnovanost "naučnih zaključaka", nego drskost s kojom se najprostija politička pragma promovira u znanost. I u ekonomiju. U ekonomiju napose!

Sarajevo, srpanj/juli-august/kolovoz, 2007.

Objavljeno na slovenskom u časopisu
Poligraf&Nova revija, Ljubljana, juli/kolovoz 2008.